

In 2. casu, nimirum, quando licentia fuit dolo gravi extorta, similiter poterit conjux manens in seculo revocare professum, quod licentiam non praestiterit spontanea, ac proinde jure suo non cederit, nil enim magis contrarium consentium, quam error. *Si per errorem, ff. de jurisd. omn. judic. l. d. q. ad probat. ex c. Veniens, de conv. conjug. ubi mulieri concederetur revocatio viri, qui dolo licentiam extorserat, nisi fuisset fornicata, ut constat ex finibus illius textus verbis, ubi: Super revocatione ipsius non est aliquoties audienda: cum ipsius intentio exceptione possit fornicationis elidi. Maxime cum antequam fuerit fornicata, ipsum non duxerit repetendum. Et ita docent Jo. Andr. c. Ex parte, el. 1. eod. l. n. 4. vers. In 4. casu, & ibi Ansh. n. 2. vers. In casu. Card. nu. un. opposit. vers. Sed pro intellectu, Ant. num. 8. Cald. c. 1. eod. tit. & ibi Abb. n. 7. Archid. c. Agatiosa num. 3. & ibi Bellan. nu. 2. 27. qu. 2. Henr. c. Usuras. n. 8. & 10. eod. tit. Brunel. de sponsal. concl. 30. nu. 9. Rosel. Angel. Sylvest. Vincent. Major. Supplem. Gabriel. Greg. Lop. Azor Ferr. de Ledeis. Lud. Lop. ubi ceteri num. 1. Taberna Matrimonium l. 9. 3. n. 4. Quare non sunt audiendi gloss. eod. c. Veniens, v. Caprisse: & ibi Hof. n. 5. super v. Caprisse: Anton. num. 6. ubi dicitur idem mulierem in casu textus audiendam fore, nisi adulterium admisisset, quod non emiserit votum continentiae, nec promiserit religionem ingredi. Quos bene reprobant Abbas eod. c. Veniens, n. 4. dicens ideo audiendam non fore ipsi denegandam, si continuasset: quod sponte non consenserit, sed dolo.*

10. Sed dubitabit, an ea professio valida fuerit: Quia gl. c. Veniens, v. Caprisse, de conv. conjug. & ibi Abb. n. 1. not. 2. Anchar. n. 2. not. 3. Cardin. paulo post princ. opposit. 1. sustinent licentiam fuisse validam, quod dolo in his spiritualibus non nocet. Sed illi fidem non habeo, argue ita existimo professionem illam fuisse irritam, quod fatetur Innoc. d. c. Veniens, statim in princ. super v. Tonsuratus, & ibi Hostien. n. 1. super eod. verb. Joan. Andr. n. 2. Card. statim in principio. Quia licentia dolo extorta fuit ipso jure nulla, ut bene docent Palac. 4. d. 32. disp. 2. col. 10. vers. At ut arguitur, fol. 718. Petrus de Ledeis de matrim. q. 64. art. 4. dub. 1. concl. ultim. Quamvis enim dolo, qui non contingit circa professionis substantiam, non vitiet ipsam: at id est verum, quando dolo est respectu profecti. Is enim non tollit voluntarium, sicut nec in matrimon. carnali (ut probabo lib. 10. disp. 9. num. 21.) at focus est de licentia concessa dolo per alterum conjugem. Cum enim talis debeat esse, per quam ille cedat jure suo, idque condonetur: & dolo voluntarium aufert circa donationem, quae a spontanea & libera voluntate oriri debet, inde est ut nulla sit. Quamobrem credo nec vim voti simplicis religionis cum professionem habere, sed solius castitatis, quoad abstinentiam a debiti petitione, & ab alio matrimonio, quamvis sit iniretur, validam esse, ut dixi disp. praecedenti, quando nulla licentia interfuit.

11. Quod si conjux cum ea licentia dolo extorta, non revocet in vita alterius, non poterit eo defuncto exire. Quia sublato per mortem obstaculo, firma efficitur ea professio, Ita docent Cald. Joann. Andr. Abb. Anchar. Cardin. Supplem. Gabr. Rosel. Sylvest. alleg. n. 9. Sed id non credo, nisi nova ratificatio cum ceteris requisitis adit, ut nu. 7. dixi, quando professionis licentia est per metum extorta.

12. Denique ea omnia dicenda sunt in hoc eventu, quae a n. 1. usque ad 9. dixi, quando licentia fuit metu extorta. Quia utroque casu est nulla.

13. In 3. casu, nempe, quando conjux in seculo relicta nec consentium, nec dissentium praestitit, sed sciens alterius ingressum, tacuit, & dissimulavit concordant DD. integrum esse manenti in seculo professum revocare, quod licentia delideretur, ut conjux eo jure privetur. Sola autem dissimulatio non est licentia. Ita Calderinus, Joan. Andr. Abbas, Cardin. Anchar. Henric. Brunellus, Supplementum Gabrielis, Majori, Ang. Sylv. Tabien. Greg. Lopez, Azor. allegati nu. 9. Dominic. c. Seriatum, n. 5. dist. 35. Quamvis Anton. c. Ex parte, el. 1. n. 1. de conv. conjug. sentiat non ad petitionem conjugis, sed ex iudicis officio revocationem faciendam. Et Palud. 4. d. 27. q. 3. 4. 2. n. 15. ait, quando conjux dissimulans non erat de incontinentia suspectus, sed erat talis, qui posset licentiam concedere, ipsi denegandam fore restitutionem. Sed vere DD. allegati de actione conjugis dissimulantis loquuntur: ajunt enim ipsi concedi jus revocandi, sicut quando eo invito est professus. Nec admittenda est distinctio Monaldi summa, ubi de voto, tit. de voto conjug. vers. Item si uxor servit: & Enriquez lib. 11. de matrim. cap. 8. num. 9. ubi ajunt si conjux dissimulans non sit jus, tam taciturnitatem reputari consentium: fecus si jus ignoraret. Ac melius Cald. cap. 1. de conv. conjug. & ibi Abbas num. 8. & 9. Sylv. Matrim. 8. q. 12. dist. 4. & alii, quos retuli disp. 33. nu. 14. eam distinctionem scientiae, & ignorantiae juris admittunt in conjuge, expressam licentiam concedente: & statim de solo dissimulante absolute docent ei concedi petitionem, perinde ac quando ipso initio licentia concessa est.

14. Doctores autem hi non explicant, an professio fuerit valida necne: at videntur non valere supponere, dum omnes illi, & quos nu. sequenti referam, ajunt conjuge non revocante in vita, ratam effici professionem, quasi in vita non valuerit. Et expresse id sentit Sylvest. verb. Divortium, q. 16. cap. 3. ubi ait si conjux vivens revocet, & revocatus eo defuncto aliud ineat

matrim. id valitum, at esse peccatum contra votum castitatis. Idem tenet Angelus Matrimonium 4. num. 16. & Palacios num. seq. allegandus. Et clare videtur tenere Vincentius 2. to. in specul. doctrinal. l. 9. c. 92. ubi ait, taciturnitatem non reputari consentium, sed desiderari licentiam expressam. Et ideo existimo eam professionem nec vim simplicis voti religionis habere, sed solius castitatis. Sicut dixi disp. praeced. quando licentia non intervenit.

Utrum si toto vitae spatio conjux in seculo relicta dissimulavit, cum posset reclamare, rata efficitur professio, quod per illam dissimulationem & silentium usque ad mortem videatur consentisse. Idque aperte videtur probare c. Consuluit, de conv. conjug. ubi habetur virum professum non posse uxore defuncta ad seculum redire, nec alium contrahere matrimonium. Idque contra factum fore irritum. Et ita docent Audores nu. 13. allegati, Jo. Andr. relatus Petro, & Abbas antiquo, eod. cap. Consuluit, nu. 2. & in fin. & ibi Anton. fin. & c. Quidam, eod. tit. ad fin. Card. dist. c. Consuluit, in fin. Henricus c. Placet, num. 4. eod. tit. Rosella, verb. Impedim. impedim. 11. init. Navar. lib. 3. consil. tit. de conv. conjug. in priori edit. cons. 4. nu. 4. in posteriori, cons. 5. nu. 4. Palacios 4. d. 27. disp. 2. col. 34. vers. Hestias secundo, fol. 589. Enriquez lib. 12. de matrim. c. 5. nu. 10. Lud. Lop. 2. part. instr. de mar. cap. 54. col. ante penult. Sed existimo professionem ratam non effici licet morte conjugis, nisi nova ratificatio cum ceteris requisitis accedat, ut dixi num. 7. & nu. 11. quando adfuit licentia dolo aut metu extorta. Quod si femel fuit irrita professio, non video qualiter solo consentio illo tacito conjugis possit valida fieri: cum nec etiam consentium expressum sufficere probarim disp. praeced. num. 16. & ita hanc partem clare sentit gloss. eod. c. Consuluit, v. Transiens, & v. Dirimendum, cum eum textum, quo contrarii innotuerunt, explicet, quando adfuit consensus, vel postea ratificata est professio. Et tenet expresse Angelus Matrimonium 4. n. 16.

Tandem omnia dicta disp. praecedenti, de conjuge profess. 16. fo. absque licentia, dicenda sunt de hoc. Quia dissimulatio non valet pro licentia, ut probavi.

DISPUTATIO XXXVI.

Utrum conjux, qui professus est absque conjugis licentia, aut cum ea dolo aut metu extorta possit resilire, conjuge altero postea adulteranti?

SUMMARIUM.

An conjux hic fornicans post alterius professionem, possit se professum revocare, num. 1.
An liceat huic professio, altero non repente, exire, an potius ius habeat monasterium, aut monasterium volenti, iudex ex officio compellendi. Refertur quaedam sent. 2.
Proponitur sententia Auditoris, 3.
An conjux absque uxoris licentia ad ordines sacros promovetur, si ipsi postea fornicanti resitueretur, 4.
Solvuntur argumenta, 5.

TAmquam certum praemittendum est, conjugem absque licentia, vel cum minus legitima alterius professum, nimirum, per dolum aut metum extorta, non posse revocari a conjuge postmodum fornicanti: si ipse professus innocens sit, quia per adulterium perdidit omne jus, quod in conjugem habebat. Ita habetur expresse cap. Veniens, de conv. conjug. quando licentia metu fuit extorta, atque redditur ratio, his verbis: Cum ipsius intentio exceptione possit commisse fornicationis elidi. Atque ita docent universi DD. quos nu. seq. referam. Et Satus 4. d. 27. q. 1. a. ad finem, in vers. Casus autem, Barb. a Ledeis dub. 64. de matrimonio post 3. concl. 8. Annotare oportet secundo. Dubitabit autem, an conjux relicta in seculo, cuius adulterium occultum est professio, possit in foro conscientiae ea revocatione uti? Deciso pendet ex ea quaestione, quam lib. 1. disp. 68. discussi, an ipsius fornicans possit innocentem illius fornicationis ignarum cogere stare sponsalibus; & conjux adulter exigere debitum ab innocente ignaro? Et retenta parte affirmanti, quam ibi amplexi sumus, dicendum est posse uti hac revocatione. Quia non tenetur jure suo privare, donec alter consensu illam jure suo ipohet. Et quid, si professio opponenti fornicationem conjugi revocare volenti se hic falsis testibus taceatur? dicam in simili, lib. 10. disp. 9. num. 33. Dixi, si professus innocens sit. Quia si fornicatus sit in seculo, vel post ingressum etiam professionem facta, nec compenlati jam delictis id adulterium accidit, poterit fieri dicta revocatio. Quoniam cum professio illa irrita fuerit, (ut tota disp. praecedenti probavimus) nec jure suo spoliarit conjugem in seculo relicta, cenetur res integra: ac proinde illa delicta mutua compensatione, abolebuntur juxta dicenda lib. 11. disp. per totam. Et quamvis adulterium professio occultum sit, non poterit opponere alteri conjugi repenti adulterium, ut ea disp. 6. num. 9. probabo.

Difficultas autem est, an conjugi profecto absque legitima licentia, & innocenti, liceat resilire, quando jam constat alteram in adulterium lapsam esse? Id enim licere videtur, quia quamvis contra adulterium repetentem possit excipere: at sicut nemo compellitur agere, l. 1. c. ut ne iniurius agere: ita nec cogitur excipere.

excipere: poteritque eo beneficio in favorem suum inducto cedere, c. Ad Apostol. de regul. gloss. c. Veniens, v. Sponte, de conv. conjug. at professio non excipit, posse monasterium eo invito excipere, ac illum religionem detendere: ac consequenter ipsi non integrum esse a monasterio exire. Dicitur quia omne jus reale, & personale Monachi transit in monasterium: Et quia professio illa est omnino non tenetur, obligavit tamen ipsius voverent in ipsiusmet praedictum. Quare cum manens in seculo, per adulterium amiserit jus repetendi, & ita suum praedictum cessavit; statim monasterium comparat plenum jus in professum: atque ideo exceptio competens illi, fuit acquisita monasterio. Et constat quia manens ad eum statum pervenit, & quia poterat efficax habere principium. Qua ratione utitur textus, c. Placet, de conv. conjug. ad probandum conjugem; qui sine alterius licentia professus est, teneri eo mortuo omnino continere. Glossam sequuntur Jo. Andr. eo c. Veniens n. 5. At. n. 7. Abb. n. 5. Innoc. n. un. super v. Continuit. Hof. n. 6. Card. num. q. 2. Ansh. n. 5. Alesius sum. 2. p. 18. l. 11. a. 2. q. 7. Brunel. de sponsal. concl. 36. declar. 8. n. 12. vers. Quartus casus. Quod si monasterium non ex vit excipere velint allegantes contra uxorem adulterium per ipsam admittum, ut a viri profecti repetitione excludatur: ajunt Jo. Andr. Ant. Ansh. Card. Brunel. n. 13. proxime alleg. integrum esse iudicis officio excipere. Sed statim gloss. eo c. Veniens, eod. v. Sponte, vers. Sed quid si excipit, & Alesius, d. 2. q. 8. Jo. de Frub. sum. consil. l. 1. s. 8. q. 49. ajunt virum e monasterio exeuntem, & nolentem excipere, posse uxori condonare adulterium iniudicium, ac illam admittere, non obstante monasterii contradictione: quia viri votum ex toto non tenuit, quam glossam argunt contradictionis, Ant. ibi n. 6. Abb. n. 6. Card. q. 3. & ut ab hac contradictione illam defendant, exponunt eam Ant. & Card. ut intelligatur, si conjux exire velit ante professionem, sed hoc defenso merito impugnatur ibi ab Abb. nu. 6. nam quaestio esset inutilis, & frivolosa, cum in quovis eventu manifestum sit licere exitum ante professionem: unde non est cur glossa sonderet, ut si exiit licet, uxorem fuisse deceptam, & votum viri ex toto non tenuisse. Nam tempore novitatus non est votum, & semper exitus licet.

3. His tamen non obstantibus, existimo merito glossam recitantem paludiarum, & sequaces tenuisse, licere exitum illi profecto, non obstante fidei monasterii contradictione, ac posse condonata adulterii injuria uxorem sibi reconciliare: nisi (ut bene ajunt gl. Alesius, Jo. de Frub. n. praec. ad fin. alleg.) ante professionem fuisse uxorem fornicata: tunc enim valuit professio, tanquam in nullis praedictum delicta: intelligit cum Alesius, q. 6. & Jo. de Frub. ibi ipse vixit caste ante legitimam professionem: alias compendatur delicta. Ratio hujus sent. est, quod professio illa abtota, fuerit nulla: nec vim aliquam obliganti quod votum religionis haberet: unde donec concurrentibus requisitis, ea ratificetur, liber manet conjux a jure religionis, ut potest libere exire, ut hac late probavimus duplici disp. praec. Idque amplius probatur ex eo c. Veniens, ubi de viro cum licentia metu extorta profecto, cujus uxor postea fornicata est, sic dicitur: Mandamus quatenus si in eis, praedictum Laurentium in monasterio, quod introvit, & libere: non ergo cogendus est permanere: & paulo inferius habito sermone de conjuge manenti in seculo fornicante, solum denegatur ipsi actio ad repetendum prioriter: propter fornicationem ab ipsa admittam. Id tamen prioribus Auctoribus, quos n. praec. retuli, concedendum erit, nimirum posse sententia lata cogere hunc professum stare sua professione, in poenam deceptionis, ut diximus disp. 34. nu. 16. at autem sententiam non tenetur ad eam poenam.

4. Si autem conjux innocens ad ordines sacros absque uxoris licentia promovetur, & postmodum ipsa fornicetur, non est illi restitendum. Quia cum jus amiserit uxori ob adulterium, non est illi viro concedendus recursus ad uxorem: eo quod ordo valetur. Sic Arch. c. Si conjux 34. d. n. un. vers. In eod. gl. ibi, Injuria faciat, Dominic. ibi, fin. Greg. Lop. lib. 8. v. Essimism, tit. 2. part. 4. Hugo de Cello in reposit. legum regni, v. Clerigos, s. 10. 5. Ad argum. n. 2. proposita constat ex dictis, num. 3. Cum enim professio non valetur, nullum jus Monachi illius transit in monasterium. Nec obstat confirmatio ibi adducta ex c. Placet. Quia ille textus ponderat votum castitatis valuisse, in quantum potuit compellere asstringere: & quia soluto matrimonio cessat obligatio debiti reddendi: jam ex tunc incipit perficere oblitare. At votum religionis a principio fuit irritum, ut probavi disp. 34. num. 10.

DISPUTATIO XXXVII.

Utrum conjux absque conjugis licentia professus, ac ejus mortis concias peritens in professione, ignarus illius nullitatis, aut nolens ratificare: esto non verus professus sit, possit transacto quinquennio reclamare, aut occulte religionem deserere?

SUMMARIUM.

Quae conditiones petantur in Trid. sess. 25. de regul. c. 19. ut liceat contra professionem tacitam aut expressam reclamare, n. 1.

A quo die numeretur quinquennium in professione tacita, & expressa: & an dies illi termini computentur in termino: & an Tridentinum iustuliter professiones tacitas, 2.
An professio dimittit habitum ex iusticia causa licet intra quinquennium reclamare? 3.
Quid, si iniuste dimisit, ac postmodum resumpsit? 4.
Quae quaestiones disputanda sint, 5.

An Tridentinum dist. cap. 19. statuent quinquennium ad reclamandum, sive in professione, nec in conscientia procedat? Proponitur suadentia procedere in foro conscientiae, 6.
Quotuplex sit prescriptio, 7.
Quando dicatur juris, & de jure? 8.
Decretum Tridentinum fundatur in presumpcione ratificationis professionis, nec habet locum in conscientia, ubi ratificata non est, 9.

An ante quinquennium presumatur ratificatio professionis: & cum aduim professorum exercitio presumatur professio tacita, ubi nulla expressa cessit, secus hae praecedens? 10.
An liceat huic quovis tempore, dum priorem professionem non ratam habuit, fugere, 11.
An professus hic dubitans, num intra quinquennium haberet annum ratificandi, teneatur stare quinquennio sine presumpcione, 12.

An superior posse transacto quinquennio sciens hunc non ratificasse professionem, occulte illum dimittere? & an possit iudex occulte dimittere, quom innocens novus, probatum reum, 13.
An sit credendum in foro conscientiae huic dicenti se fuisse professum, aut eo quinquennio non ratificasse, 14.
An saltem ex officio iudicis possit hic transacto eo quinquennio audiri in foro externo, 15.

Hae praesumptio Tridentini est juris, & de jure, 16.
Solvuntur argumenta, num. 17. & ibi, an salarium triennio contra famulos praescriptum debeatur in conscientia.
Post num. 17. invenies alia summaria.

Disputatio haec petit intelligentiam decreti Trid. sess. 25. 1. de regul. cap. 19. ibi: Quicumque regulari praetendat se per vim, & metum ingressum religionem, aut etiam dicat ante etatem debitam professum fuisse, aut quid simile: velique habitum dimittere quovis tempore, aut etiam cum habitu discedere sine licentia superiorum, non audietur, nisi intra quinquennium tantum a die professionis; & tunc non aliter, nisi causas, quas praevenerit, deduxerit coram superiore suo & Ordinario. Quod si ante habitum sponte dimiserit, nullatenus ad allegandum quancumque causam admittatur, sed ad monasterium redire cogatur, & tanquam apostata puniatur; interim vero nullo privilegio sua religio iustetur. Quod decretum utilissimum est, & passim necessarium pro irritis professionibus: & ideo libet aliquantulum circa illius intelligentiam immorari: & praemissis quibusdam certioribus circa hoc decretum, aliquas quaestiones discutiam necessario praemittendas ad decisionem praesentis disputationis, quae ultimo loco agitabitur. Tres ergo conditiones petuntur in eo decreto, ut Monacho reclamare contra professionem liceat. I. ne ante reclamationem habitum deponat. II. ut causas, quas praetendit, coram superiore & ordinario deducat. III. ut id sit intra quinquennium a die professionis numerandum. Et subjungitur in eo dimittentem sponte habitum, nullatenus admittendum esse ad quancumque causam allegandam, sed ad religionem redire compulsum apostatae poenis subijci. Et id decretum procedit in professione quancumque, sive expressa sive tacita. Quia Tridentinum in universum de professione loquitur. Ita docent Navar. comment. 4. de regul. nu. 73. Azor lib. 12. instr. moral. c. 4. q. ult.

Dies autem haec a qua numerandum est quinquennium, 2. incipit in professione expressa, a die ipsa professionis; & in tacita vero, a die qua professio tacita inducitur attento jure antiquo: nempe, a die, in qua Monachus est tacite professus per annum delationem habitus novitatis & professus communis, & solum occulte est professus: juxta clem. final. de regul. Nec enim ea professio tacita est correctae per Tridentinum testibus Navar. lib. 3. consil. tit. de regular. in 1. edit. consil. 35. nu. 5. in 2. vero, consil. 18. nu. 5. Azor lib. 12. instr. moral. c. 4. q. 6. sine, & Manuel 2. tom. sum. 2. edit. cap. 8. num. 1. & ita incipere illam diem testantur Nav. comment. 4. de regul. nu. 76. Azor eodem cap. 4. q. 10. Et similiter a die, qua transacto novitatus anno inducitur professio tacita per delationem habitus professorum, & exercitium actum, qui ipis proprii sunt: juxta cap. Vidua, de regul. Sic Navar. dist. communi. 4. de regularibus, n. 76. Est enim generaliter verum professionem tacitam non tolli per Tridentinum, dummodo transacto novitatus anno inducatur, ut bene docent Palacios 4. dist. 38. disp. 1. col. 32. vers. Porro autem. Sorbus in compendio privileg. mendicantium: verb. Novitatus, post 3. nobile, s. Prima aliquid operetur. An vero dies illa professionis computetur in termino quinquennii? consilio omitto: quia vix in praxi accidit hujus difficultatis necessitas. Quod rariissimum sit eo temporis puncto quinquennium illud expleri, ut ex illa die, qua professio emissa est, pendatur, an quinquennium exacte impletum sit, necne. Et ideo pro difficultate illa enucleanda, ex qua decisio pendet, nimirum, an dies termini